

Інформаційна довідка

Сарана Валерій Юрійович

Народився 29 травня 1947 року у м. Києві. У 1952 році з батьками переїхав до м. Чернігова. Закінчив Чернігівську середню школу № 1.

Протягом 1965–1970 років Валерій Сарана навчався та успішно закінчив фінансово-економічний факультет Київського інституту народного господарства (нині – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана). Після служби в армії з 1972 до 1992 року працював викладачем у Чернігівському юридичному технікумі (нині – Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій у складі Чернігівського національного технологічного університету). Працюючи викладачем, Валерій Сарана зарекомендував себе як висококваліфікований спеціаліст, що мав значний вплив на формування у студентів професійних навичок. Більшість студентів, яких навчав Валерій Юрійович, завдяки його педагогічній майстерності у подальшому досягли значних успіхів у різних сферах державного будівництва. Зокрема, серед його вихованців такі відомі в Україні люди, як Шамбір Микола Іванович (з березня 2017 року заступник Міністра соціальної політики України), Ткачук Олег Степанович (суддя Верховного Суду, доктор юридичних наук), Лилак Дмитро Дмитрович (суддя Конституційного Суду України у 2006-2013 рр., заслужений юрист України).

Наприкінці 1980-х років Валерій Сарана розпочав активну боротьбу за незалежність України. 15 січня 1989 року разом з Василем Чепурним та іншими активістами він став засновником Чернігівського обласного Товариства української мови імені Тараса Шевченка (нині – Чернігівське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства “Просвіта” імені Тараса Шевченка), зокрема його обрали заступником голови організації. Працюючи у цій громадській організації, Валерій Сарана підіймав питання надання українській мові статусу державної. Також, він порушував питання запровадження викладання предметів українською мовою у закладах освіти м. Чернігова. Зокрема, працюючи викладачем Чернігівського юридичного технікуму Валерій Сарана фактично був єдиним педагогом, який викладав українською мовою спеціальні дисципліни.

Валерій Сарана завжди виступав за укріплення демократії та захист прав людини і громадянина, а також обмеження керівної ролі КПРС. Саме тому, він активно підтримував створення нової демократичної громадсько-політичної організації "Народний Рух України за перебудову". Зокрема, 9 липня 1989 року він став одним із засновників Чернігівської крайової організації Народного Руху України за перебудову, на установчих зборах якої його обрали до керівних органів організації. Валерій Юрійович був членом організаційного комітету установчого з'їзду Народного Руху України за перебудову. Також, саме Валерій Сарана очолив чернігівську делегацію на установчому з'їзді Народного Руху України за перебудову, який відбувся 8-10 вересня 1989 року у м. Києві. У

складі чернігівської делегації був і відомий політв'язень радянської доби, борець за незалежність України Левко Лук'яненко.

Валерій Сарана підтримував розвиток нової демократичної преси та боровся за свободу слова. За таку принципову позицію він зазнав переслідувань з боку радянської спецслужби КГБ. Зокрема, у серпні 1989 р. Валерій Сарана був затриманий працівниками КГБ поблизу селища Ріпки. У момент затримання він перевозив з Вільнюса до Чернігова перший номер демократичної чернігівської газети "Громада".

21 січня 1990 року, напередодні 71-річчя Акту Злуки УНР і ЗУНР Валерій Сарана очолював у Києві чернігівську делегацію під час проведення акції "Ланцюг єднання". Під час проведення цієї акції мільйони людей взяли за руки, з'єднавши між собою живим ланцюгом міста Львів та Київ. Ця акція мала величезний вплив на громадян і сприяла національно-патріотичному вихованню жителів міста Чернігова. Під час проведення цієї та інших патріотичних акцій виразно проявилися лідерські якості та організаторські здібності Валерія Сарани. Він гуртував навколо себе патріотичних мешканців міста Чернігова та скеровував їх зусилля на боротьбу за незалежність України. Саме тому, Чернігівське Товариство української мови "Просвіта" імені Тараса Шевченка висунуло Валерія Сарану кандидатом у народні депутати на виборах до Верховної Ради України у березні 1990 року. У першому турі Валерія Сарану підтримали десятки тисяч жителів Чернігова і він зайняв перше місце. Проте, через ймовірні фальсифікації функціонерів комуністичної партії програв у другому турі виборів директору "Хімволокна" Анатолію Лисенку. Не зважаючи на поразку, велика кількість голосів відданих на підтримку Валерія Сарани свідчила про його беззаперечний авторитет серед жителів міста Чернігова.

2 лютого 1990 року Валерія Сарану спочатку обрали співголовою, а вже 6 жовтня 1990 року обрали головою Чернігівської крайової організації Народного Руху України, яку він очолював до 14 квітня 1992 року. За цей час на мітингах, якими керував Валерій Сарана вперше у Чернігові були підняті синьо-жовті прапори, пролунали вимоги позбавлення КПРС керівної ролі та йшла боротьба за незалежність України.

29 січня 1991 року Валерій Сарана очолював делегацію Народного Руху України на першому публічному вшануванні подвигу героїв Крут на місці бою з російсько-більшовицькими військами. Тоді на місці бою було встановлено березовий хрест. Відтоді щороку 29 січня в Крутах вшановують пам'ять захисників УНР уже на національному рівні.

Валерій Сарана був одним із організаторів та учасником просвітницького походу "Козацькими шляхами" у липні 1991 року. Цей похід став важливою віхою подолання комуністичної гегемонії у свідомості жителів Чернігівщини та завершився встановленням пам'ятного знаку гетьману України Івану Мазепі у колишній гетьманській столиці місті Батурині.

19 серпня 1991 року під час московського путчу ГКЧП разом із головою обласного Товариства української мови імені Тараса Шевченка Василем Чепурним Валерій Юрійович підписав і надіслав телеграму до Президії Верховної Ради УРСР: "Протестуємо проти московського двірцевого

перевороту. Такий Союз Україні не потрібен. Вимагаємо негайного виходу України зі складу СРСР". Таким чином, цією телеграмою Валерій Сарана фактично вимагав проголошення незалежності України, що і сталося 24 серпня 1991 року. Отже, Валерій Сарана є борцем за незалежність України у ХХ столітті і на нього поширюється дія Закону України "Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у ХХ столітті". Зокрема, у статті 3 вищезгаданого Закону України зазначено, що "органи місцевого самоврядування можуть за рахунок коштів місцевих бюджетів надавати додаткові соціальні гарантії, пільги або інші виплати борцям за незалежність України у ХХ столітті та членам їхніх сімей".

Окрім того, 29 серпня 1991 року Валерій Сарана, як голова Чернігівської крайової організації Народного Руху України виступав на 7-й сесії Чернігівської міської ради, де порушив питання демократичної розбудови незалежної України та озвучив нові завдання для органів самоврядування міста Чернігова. Результатом цієї сесії міської ради стало прийняття рішення про встановлення у залі засідань та підняття над приміщенням міської ради національного синьо-жовтого прапору.

У грудні 1991 року на перших виборах Президента України Валерій Сарана був довіреною особою кандидата на посаду Президента України В'ячеслава Чорновола у Чернігівській області. Також, Валерій Сарана був одним із керівників обласного штабу національно-демократичних сил з проведення Всеукраїнського референдуму на підтримку Акту проголошення незалежності України 1 грудня 1991 року. Завдяки його особистій наполегливій роботі, яка полягала у зустрічах з трудовими колективами, розповсюдженні агітматеріалів та публікації у пресі понад 90 % жителів міста Чернігова та області проголосували на референдумі за незалежність України.

Валерій Юрійович взяв активну участь у розбудові молодої відновленої Української держави. У 1992–1994 роках він працював заступником голови Чернігівської обласної державної адміністрації з гуманітарних питань. Працюючи на відповідальній державній посаді Валерій Сарана допомагав вирішувати нагальні питання охорони здоров'я, соціального забезпечення та гуманітарної сфери. У 1995–1996 роках – працював викладачем у Чернігівському державному інституті економіки та управління, у 1996–1997 роках був керівником апарату фракції Народного Руху України у Верховній Раді України. В цей час брав участь у процесі прийняття Конституції України 28 червня 1996 року. У 1998–2002 роках працював головним консультантом управління внутрішньої політики Адміністрації Президента України, у 2003 р. очолював одне з управлінь Державного комітету України з інформаційної політики.

Упродовж 2003-2006 рр. Валерій Сарана працював генеральним директором Національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній". За час його керівництва заповідником здійснено нові архітектурно-археологічні дослідження Троїцько-Іллінського монастиря. Зокрема, відреставровано, відкрито і музеєфіковано нижній ярус Антонієвих печер. Також, проведено значні ремонтно-реставраційні роботи пам'яток

національного значення, що знаходяться на території м. Чернігова. Зокрема, ремонт нижньої частини галерей та даху Борисоглібського собору XII століття м. Чернігова. Також, було покрито позолотою завершення бань Катерининської церкви XVIII століття м. Чернігова.

У 2006–2007 роках Валерій Сарана працював заступником начальника управління культури і туризму Чернігівської обласної державної адміністрації. На цій посаді він сприяв збільшенню кількості проведених в області патріотичних заходів.

У 2007–2010 роках він керував будівництвом та став першим директором комунального підприємства «Дирекція будівництва Меморіального комплексу «Пам'яті Героїв Крут» Чернігівської обласної ради. У 2011–2012 роках займав посаду завідувача філії Національного військово-історичного музею «Меморіальний комплекс «Пам'яті героїв Крут».

У 2009 році держава високо оцінила працю Валерія Юрійовича. Згідно із Указом №939/2009 від 18 листопада 2009 року Президента України Віктора Ющенка за визначний особистий внесок у відстоювання національної ідеї, становлення і розвиток Української незалежної держави та активну політичну і громадську діяльність Валерій Сарана був нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

Окрім того, за вагомий особистий внесок у відродження Української церкви та утвердження духовності українського народу Валерій Сарана був нагороджений церковними нагородами. Зокрема, згідно із Указом № 763 від 15 жовтня 2008 року Патріарха Київського і всієї Руси - України Філарета нагороджений орденом Миколая чудотворця Української Православної Церкви Київського Патріархату. Також, Валерій Сарана, згідно із Указом № 1402 від 29 липня 2009 року Патріарха Київського і всієї Руси — України Філарета був нагороджений орденом архістратиґа Михаїла Української Православної Церкви Київського Патріархату.

До останніх днів свого життя Валерій Сарана продовжував активно займатися громадською та просвітницькою діяльністю спрямованою на національно-патріотичне виховання жителів міста Чернігова. Зокрема, у серпні 2018 року, напередодні 27-ї річниці проголошення незалежності України він разом із побратимами створив обласний громадський комітет із вшанування пам'яті Героя України Левка Лук'яненка.

Помер 26 серпня 2018 року у Чернігові. Похований на міському кладовищі «Яцево».

**Голова Чернігівського міського об'єднання
Всеукраїнського товариства «Просвіта»
імені Тараса Шевченка**

Андрій Глухенький